

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 248/2015-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. júna 2015 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti KOM, spoločnosť s ručením obmedzeným, Pokroku 8, Rozhanovce, zastúpenej advokátom Mgr. Tomášom Kreibikom, Opálová 18, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 Co 144/2013 z 29. novembra 2013 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 129/2014 z 10. februára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti KOM, spoločnosť s ručením obmedzeným, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. apríla 2015 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti KOM, spoločnosť s ručením obmedzeným,

Pokroku 8, Rozhanovce (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co144/2013 z 29. novembra 2013 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8 Cdo 129/2014 z 10. februára 2015 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“).

Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka je žalobkyňou v súdnom konaní o zaplatenie sumy 483 656,80 € s príslušenstvom vedenom Okresným súdom Michalovce (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 11 C 27/2012, v ktorom sa domáha proti advokátovi [REDACTED] (ďalej len „žalovaný“) zaplatenia jej náhrady škody, ktorá jej mala vzniknúť v dôsledku protiprávneho konania, ktorého sa mal žalovaný dopustiť v súvislosti s tým, že včas nepodal mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) proti meritórnemu rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 116/2008 zo 17. marca 2009, ktorým tento súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu sťažovateľky zamietol.

Sťažovateľka v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 11 C 27/2012 podala návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd po tom, ako jej návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov prerokoval, uznesením sp. zn. 11 C 27/2012 z 5. septembra 2012 rozhodol tak, že oslobodenie od súdnych poplatkov jej nepriznal. Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 294/2012 z 18. decembra 2012 tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil a v odôvodnení napadnutého rozhodnutia postupom podľa § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) skonštatoval vecnú správnosť dôvodov uznesenia okresného súdu. Podľa názoru sťažovateľky oba všeobecné súdy vec nesprávne právne posúdili, a to v dôsledku svojvoľného výkladu ustanovenia § 138 ods. 1 OSP, keď zohľadňovali skutočnosť, že ide o podnikateľský subjekt, ktorý znáša podnikateľské riziko,

a konštatovali, že pre nepriaznivú situáciu nemôže byť účastník konania automaticky oslobodený od súdnych poplatkov. Podľa sťažovateľky „objektívny nedostatok finančných prostriedkov resp. iného majetku, by nemal spôsobovať nemožnosť domôcť sa svojho práva na súde“. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na judikatúru najvyššieho súdu, ktorý vo viacerých svojich rozhodnutiach (sp. zn. 6 Sžo 14/2011, sp. zn. 5 Obo 127/2008, sp. zn. 5 Obo 128/2008, sp. zn. 5 Obo 129/2008) judikoval, že v prípade rozhodovania o návrhu účastníka na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov je povinnosťou súdu skúmať objektívnu neschopnosť účastníka zaplatiť súdny poplatok, a nie skúmať, na základe akých skutočností nastala. Sťažovateľka je toho názoru, že predložila dostatočné dôkazy o svojich nepriaznivých majetkových pomeroch, a preto jej mal súd priznať oslobodenie od súdnych poplatkov.

Okresný súd následne uznesením sp. zn. 11 C 27/2012 z 26. februára 2013 zastavil konanie v zmysle § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktoré bolo na základe odvolania podaného sťažovateľkou potvrdené uznesením krajského súdu.

Sťažovateľka podala proti uzneseniu krajského súdu dovolanie z dôvodu naplnenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 237 písm. f) OSP tvrdiac, že rozhodnutiami krajského súdu a okresného súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom. Najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľky tak, že ho odmietol. Podľa názoru sťažovateľky bol najvyšší súd povinný skúmať celkový postup súdov nižšieho stupňa, ktorý viedol k zastaveniu konania a ktorý mal za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení sťažovateľky.

Najvyšší súd sa vo svojom rozhodnutí o dovolaní podľa sťažovateľky jej argumentáciou dostatočne nezaoberal, neodpovedal na jej relevantné argumenty jasným a presným spôsobom, neodôvodnil odklon od existujúcej judikatúry v analogických veciach a neodôvodnil aplikáciu neurčitých právnych pojmov („povinnosť znášať podnikateľské riziko“).

Uznesenie krajského súdu a uznesenie najvyššieho súdu považuje sťažovateľka nepreskúmateľné, ústavne neakceptovateľné, a tak nezlučiteľné so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj s právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa KOM, spoločnosť s ručením obmedzeným upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru a v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 10. 2. 2015, sp. zn. 8 Cdo 129/2014 porušené bolo.

Zrušuje sa uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 10. 2. 2015, sp. zn. 8 Cdo 129/2014 a vec vracia Najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 5.000 €..., ktorý je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť sťažovateľovi do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu...

Základné právo sťažovateľa KOM, spoločnosť s ručením obmedzeným upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru a v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu Košice zo dňa 29.11. 2013, sp. zn. 6 Co 144/2013-107 porušené bolo.

Zrušuje sa uznesenie Krajského súdu Košice zo dňa 29.11. 2013, sp. zn. 6 Co 144/2013-107 a vec vracia Krajskému súdu Košice na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 5.000 €..., ktorý je Krajský súd Košice povinný vyplatiť sťažovateľovi do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd Košice je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

1. K namietanému porušeniu označených práv uznesením krajského súdu

Sťažovateľka v rámci námietok proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu o zastavení konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podaný návrh na začatie konania po tom, ako bolo právoplatne rozhodnuté o tom, že sťažovateľke sa oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznáva, tvrdí, že odvolací súd pri odôvodňovaní svojho rozhodnutia uplatnil svojvoľný a ústavne nekonformný výklad ustanovenia § 138 ods. 1 OSP, ktorý v podstate vylučuje právnické osoby z možnosti súdnej ochrany, čím malo dôjsť k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri preskúvaní napadnutého uznesenia krajského súdu ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právnych noriem všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

V napadnutom uznesení krajského súdu sa okrem iného uvádza:

«V zmysle §1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len „ZoSP“) súdne poplatky (ďalej len „poplatky“) sa vyberajú

za jednotlivé úkony alebo konanie súdov, ak sa vykonávajú na návrh uvedené v sadzobníku súdnych poplatkov a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len „sadzobník“), ktorý tvorí prílohu ZoSP. V zmysle položky 1a/ sadzobníka v občianskom súdnom konaní sa vyberajú poplatky z návrhu na začatie konania, ak nie je ustanovená osobitná sadzba 6 % z ceny (z úhrady) predmetu konania alebo z hodnoty predmetu sporu, najmenej 16,50 €, najviac 16 596,50 €. V zmysle §5 ods. 1 písm. a), § 8 ods. 1 a § 2 ods. 1 písm. a) ZoSP poplatková povinnosť vzniká a stáva sa splatnou podaním žaloby, poplatníkom je navrhovateľ poplatkového úkonu, ak podľa sadzobníka je ustanovený poplatok z návrhu.

Ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním žaloby, prvostupňový súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený (§ 10 ods. 1, veta prvá a druhá ZoSP).

Preskúmaním obsahu príslušného spisového materiálu odvolací súd zistil, že na základe žaloby žalobcu proti žalovanému dňom 14.3.2012 začalo konanie o zaplatenie 483 656,80 € s príslušenstvom. Žalobca ako poplatník poplatkového úkonu súčasne s podaním žaloby nesplnil svoju poplatkovú povinnosť, ktorá mu vznikla v sume 16 596 € a stala sa splatnou podaním žaloby. Nesplnil ju ani dodatočne v súdom určenej lehote na jej splnenie (do 15, resp. do 10 dní od doručenia výzvy), pričom bol poučený o následkoch nezaplatenia poplatkoch spočívajúcich v zastavení konania. Na žalobcu pritom sa nevzťahuje osobné ani vecné zákonné oslobodenie (§ 4 ZoSP), od poplatkovej povinnosti nebol oslobodený ani rozhodnutím súdu v zmysle §138 OSP (uznesenie nadobudlo právoplatnosť v spojení s uznesením odvolacieho súdu dňom 11.1.2013). Preto súd prvého stupňa postupoval v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami, keď pre nezaplatenie súdneho poplatku zo žaloby konanie zastavil.

Keďže žalobca súdny poplatok nezaplatil ani do konca lehoty na podanie odvolania (§ 10 ods. 3 ZoSP), odvolaciemu súdu neostávalo iné, než napadnuté vecne správne uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku potvrdiť podľa § 219 ods. 2 OSP.»

Vychádzajúc z citovaného je ústavný súd toho názoru, že krajský súd ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil, prečo napadnutým uznesením potvrdil odvolaním napadnuté rozhodnutie okresného súdu. V napadnutom uznesení krajský súd primeraným spôsobom odôvodnil, prečo z dôvodu nesplnenia poplatkovej povinnosti bolo konanie o návrhu sťažovateľky zastavené, pričom jeho odôvodnenie je logickým výsledkom vyplývajúcim zo skutočností preukázaných v danom konaní. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. Navyše, ústavný súd nemá zásadnejšie výhrady k sťažovateľkou namietanej časti argumentačnej línie krajského súdu, ktorá vychádza zo zvýrazňovania špecifických črt právnických osôb ako nositeľov práv priznaných jej Občianskym súdnym poriadkom a ktorá podľa názoru ústavného súdu nezakladá ich diskrimináciu vo vzťahu k fyzickým osobám, ktorá by bola z ústavného hľadiska neakceptovateľná.

Ústavný súd navyše zdôrazňuje, že nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou právnych noriem krajským súdom, v zmysle svojej ustálenej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by bol svojvoľný, resp. zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať len v prípade, ak by sa ten natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľkou namietaný výklad krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje.

Povinnosť zaplatiť súdny poplatok patrí medzi zákonné podmienky domáhania sa súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a teda nezaplatenie súdneho poplatku v zákonom ustanovenej výške znamená, že sťažovateľka sa na súde nedomáhala svojho práva zákonom ustanoveným postupom. Ak teda krajský súd zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho

poplatku, a postupoval pritom tak, ako to vyžaduje zákon (Občiansky súdny poriadok), tak tým v okolnostiach prípadu ani nemohol porušiť sťažovateľkino právo na prístup k súdu. Uznesenie krajského súdu sa navyše netýka rozhodovania o oslobodení od súdneho poplatku, ale len vymedzuje nevyhnutný zákonný dôsledok z faktu jeho nezaplatenia po tom, ako bolo právoplatne rozhodnuté o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov.

Pre úplnosť ústavný súd už len poznamenáva, že aj najvyšší súd v súvislosti s rozhodovaním o oslobodení právnickej osoby od platenia súdneho poplatku zaujal obdobný právny záver ako všeobecné súdy konajúce vo veci sťažovateľky (napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžf 48/2011 zo 17. mája 2012 a sp. zn. 6 Sžo 248/2010 z 30. marca 2011).

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť sťažnosti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti preskúmal aj tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd odmietol ňou podané dovolanie ako neprípustné.

Z uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd ako dovolací súd odmietol dovolanie sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu krajského súdu v súlade s § 243b ods. 5 OSP v spojení s § 218 ods. 1 písm. a) OSP, keďže podľa jeho záverov prípustnosť dovolania nevyplývala z § 239 OSP a neboli zistené ani iné vady uvedené v § 237 OSP. Sťažovateľka nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu o neexistencii vady podľa § 237 písm. f) OSP.

Podľa § 243b ods. 5 OSP ustanovenia § 218 ods. 1, § 224 ods. 1, § 225 a § 226 platia pre konanie na dovolacom súde obdobne.

Ústavný súd k predmetnej námietke sťažovateľky poznamenáva, že najvyšší súd v súlade so svojou zákonnou povinnosťou vyplývajúcou z § 242 ods. 1 OSP preskúmal, či napadnuté uznesenie krajského súdu nebolo postihnuté niektorou z procesných väd uvedených v § 237 OSP, pričom však nezistil splnenie podmienok prípustnosti dovolania podľa citovaného ustanovenia.

Vychádzajúc z obsahu citovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd vo veci sťažovateľky ústavne akceptovateľným spôsobom aplikoval § 218 ods. 1 písm. a) OSP a § 243b ods. 5 OSP, keď jej dovolanie odmietol, a to z dôvodu jeho neprípustnosti, teda postupoval správne, keď rozhodol o jej dovolaní len procesne, nie meritórne (vo veci samej), a to z dôvodu nesplnenia zákonom ustanovených podmienok. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorej sa uvádza:

„Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizáciu tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Podľa ustálenej súdnej praxe sa za odňatie možnosti konať pred súdom považuje aj taký postup, keď súd zastaví konanie, hoci pre také rozhodnutie neboli splnené zákonné podmienky. O takýto prípad ale v preskúmvanej veci nejde.

Zo spisu súdu prvého stupňa vyplýva, že súd prvého stupňa listom z 24. januára 2013 (č. l. 80 spisu) vyzval žalobcu, aby v lehote 10 dní od doručenia výzvy zaplatil súdny poplatok 16 596,50 € za žalobu s tým, že ak nebude poplatok v určenej lehote zaplatený, súd konanie zastaví. Výzva bola žalobcovi doručená 4. februára 2013 (doručenka pripojená k č. l. 80 spisu). Žalobca v súdom určenej lehote súdny poplatok nezaplatil. Súd prvého stupňa potom uznesením z 26. februára 2013 č. k. 11 C 27/2012-82 konanie zastavil. Na odvolanie žalobcu odvolací súd uznesením z 29. novembra 2013 sp. zn. 6 Co 144/2013

uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nepochybne vyplýva, že súd zastavil konanie o žalobe žalobcu o splnenie povinnosti žalovaným z dôvodu, že žalobca v súdom určenej lehote nezaplatil súdny poplatok, hoci o následkoch jeho nezaplatenia bol poučený.

Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania, prvostupňový súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený. Súd vyzve poplatníka na zaplatenie poplatku splatného podaním návrhu na začatie konania predtým, ako nariadi pojednávanie tak, aby lehota od zaplatenia poplatku do pojednávania, vydania platobného rozkazu a rozkazu na plnenie alebo rozhodnutia bez nariadenia pojednávania nebola dlhšia ako dva mesiace; túto lehotu môže predseda súdu z dôležitých dôvodov predĺžiť.

Podľa dovolacieho súdu súdy nižších stupňov na zistený stav použili správny právny predpis a náležitú ho aj vyložili pri riešení otázky, či sú tu dôvody pre zastavenie konania.

Z dôvodov dovolania (bod III. dovolania) vyplýva, že žalobca naostatok ani nespochybňuje aplikáciu a výklad ustanovenia § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb.; namieta, že súdy nižších stupňov nesprávne vyložili ustanovenia § 138 ods. 1 O. s. p., keď v svojich uzneseniach z 5. septembra 2012 č. k. 11 C 27/2012-66, resp. z 18. decembra 2012 sp. zn. 6 Co 294/2012 ustálili, že u neho nie sú podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Takéto odôvodnenie dovolania ale nie je ale spôsobilé spochybníť správnosť rozhodnutia súdov nižších stupňov o zastavení konania.

Na základe primeraného použitia § 159 ods. 1 O. s. p. (§ 167 ods. 2 O. s. p.) nadobúda uznesenie právoplatnosť v tých prípadoch, kedy ho už nie je možné napadnúť odvolaním a za splnenia zákonnej podmienky vyslovenej v ustanovení § 168 ods. 2 O. s. p., že bolo doručené.

Podľa § 170 ods. 1 O. s. p., ak tento zákon neustanovuje inak, súd je viazaný uznesením, len čo ho vyhlásil; ak nedošlo k vyhláseniu, len čo bolo doručené, a ak netreba doručovať, len čo bolo vyhotovené.

Podľa § 159 ods. 2 O. s. p. (§ 167 ods. 2 O. s. p.) výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány; ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého.

Podľa § 159 ods. 3 O. s. p. (§ 167 ods. 2 O. s. p.) len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova.

Žalobca v žalobe, súdu doručenej 14. marca 2012, odvolávajúc sa na svoje pomery požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov Súd prvého stupňa uznesením z 5. septembra 2012 č. k. 11 C 27/2012-66 žiadosti nevyhovel. Odvolací súd uznesením z 18. decembra 2012 sp. zn. 6 Co 294/2012 rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. Doručením žalobcovi 11. januára 2013 rozhodnutie odvolacieho súdu nadobudlo právoplatnosť. Súd prvého stupňa rozhodujúci po neúspešnej výzve žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku o tom, či sú tu podmienky pre zastavenie konania podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. bol viazaný právoplatným záporným rozhodnutím o návrhu žalobcu na jeho oslobodenie od súdnych poplatkov a pre prekážku už právoplatne rozhodnutej veci už nemohol nanovo skúmať, či u neho nie sú podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 O. s. p. Keďže žalobca proti uzneseniu odvolacieho súdu z 18. decembra 2012 sp. zn. 6 Co 294/2012 nepodal dovolanie, správnosť postupu a rozhodnutia odvolacieho súdu nemohol preskúmať ani dovolací súd. Žalobca proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu o zamietnutí jeho návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov podal na Ústavnom súde Slovenskej republiky sťažnosť, ktoré ale bolo uznesením z 23. septembra 2013 sp. zn. IV. US 545/2013 odmietnuté.

Dovolací súd majúc na zreteli vyššie uvedené dospel k záveru, že dovolaním napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z 29. novembra 2013 sp. zn. 6 Co 144/2013 a jeho postupom, ktorý vydaniu predchádzal, nebola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p.“

Vychádzajúc z citovaného je ústavný súd toho názoru, že najvyšší súd v napadnutom uznesení ústavne konformným spôsobom interpretoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku aplikovateľné v danej veci, pričom právne závery, ku ktorým dospel v dovolacom rozhodnutí vo vzťahu k neprípustnosti dovolania [predovšetkým vo vzťahu

k § 237 písm. f) OSP], sú primeraným spôsobom odôvodnené a zodpovedajú obsahu a zmyslu tých právnych noriem, ktoré najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní aplikoval. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je preto podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, pričom právne závery, na ktorých je založené, nie sú v takej príčinnej súvislosti s obsahom sťažovateľkou označených práv, ktorá by signalizovala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie.

Ústavný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia nezistil prejavy svojvôle, resp. zjavnej neodôvodnenosti, a preto nepovažuje argumentáciu sťažovateľky, ktorej podstata smeruje proti rozhodovaniu o oslobodení od súdnych poplatkov, ktoré predchádzalo rozhodovaniu o zastavení konania v danej veci, za spôsobilú na to, aby len na jej základe bolo možné napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu kvalifikovať ako ústavne neakceptovateľné a neudržateľné.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľky je v tejto časti zjavne neopodstatnená, a preto ju z tohto dôvodu podľa § 25 zákona o ústavnom súde odmietol.

Nad rámec uvedeného, zohľadňujúc argumentáciu sťažovateľky, ako aj svoje predchádzajúce rozhodnutie vo veci sťažovateľky – uznesenie sp. zn. IV. ÚS 545/2013 z 23. septembra 2013, ktorým bola sťažnosť sťažovateľky smerujúca proti rozhodnutiam o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov v danej veci odmietnutá (proti okresnému súdu z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu a proti krajskému súdu pre neprípustnosť), ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom (Občianskym súdnym poriadkom) ustanovené podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov s ohľadom na princíp nezávislosti súdnictva (súdov) vyplývajúci z čl. 141 ods. 1 ústavy. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia právnických osôb od súdnych poplatkov

vychádzať. Ústavnému súdu taktiež neprislúcha prehodnocovať právne závery všeobecných súdov, ku ktorým pri rozhodovaní o nárokoch účastníkov konania dospeli.

Z ustanovenia § 138 ods. 1 OSP vyplýva, že pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov súd prihliada na celkové majetkové pomery žiadateľa, na výšku súdneho poplatku i na povahu uplatňovaného nároku. Pre posúdenie dôvodnosti žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov je tiež rozhodujúce, či účastník svojvoľne alebo zrejme bezúspešne uplatňuje alebo bráni svoje práva. U právnických osôb a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi, súd berie zreteľ i na povahu ich podnikateľskej činnosti, stav a štruktúru majetku, platobnú schopnosť a pod. Nepriaznivá hospodárska situácia podnikateľa ako dôsledok podnikania nemôže byť paušálnym dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov (*uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžf/41/2010 z 26. októbra 2010*).

Pre prípad nepriznania oslobodenia od súdnych poplatkov musí byť účastníkovi konania pre účely možnosti uplatnenia práva na súdnu ochranu poskytnutý reálny časový priestor na úhradu súdneho poplatku a na pokračovanie v konaní vo veci samej (*uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 164/2010 z 30. augusta 2010*).

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti už uviedol, že nedostatok finančných prostriedkov sťažovateľky (právnickej osoby) nemôže byť sám osebe dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov (III. ÚS 559/2011, IV. ÚS 748/2013). Ústavný súd tiež konštatuje, že nemá zásadnejšie výhrady ani k sťažovateľkou namietanej argumentácii krajského súdu, ktorá vychádza zo zvyrazňovania špecifických črt právnických osôb ako nositeľov práv priznaných im Občianskym súdnym poriadkom a ktorá podľa názoru ústavného súdu nezakladá ich diskrimináciu vo vzťahu k fyzickým osobám, ktorá by bola z ústavného hľadiska neakceptovateľná (m. m. IV. ÚS 46/2014).

Samotná skutočnosť, že účastník konania svoje súčasné pomery subjektívne vníma ako pomery nepriaznivé, ešte nepredstavuje dôvod, pre ktorý by už boli splnené podmienky v zmysle § 138 ods. 1 OSP. Súd v takomto prípade musí skúmať celkové pomery účastníka,

prihliadať na charakter sporu a výšku poplatku, ktorý má byť zaplatený, a to s ohľadom na posúdenie, či splnenie poplatkovej povinnosti je v reálnych možnostiach účastníka alebo nie.

Ústavný súd v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci preto dospel k záveru, že všeobecné súdy postupovali aj pri rozhodnutí o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov (ktoré predchádzali rozhodnutiu o zastavení konania) ústavne konformným spôsobom. Rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 6 Co 294/2012 z 18. decembra 2012 a jemu predchádzajúce prvostupňové rozhodnutie nemožno považovať za arbitrárne či zjavne neodôvodnené, ale za také, ktoré zodpovedá obsahu základného práva na súdnu ochranu zakotveného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dodáva, že aj v prípade preskúmavania rozhodnutí o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov najvyšším súdom (na ktoré z dôvodu oneskorenosti podaného dovolania nebol oprávnený) za súčasného nesplnenia si poplatkovej povinnosti sťažovateľkou by najvyšší súd nemohol dospieť k inému právnomu záveru, ako vyslovil v napadnutom uznesení, ktorým zastavenie konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku sťažovateľkou ani v dodatočnej lehote nepovažoval za odňatie možnosti konať pred súdom.

K tomuto rozhodnutiu sa podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripája odlišné stanovisko sudcu Milana Lalička.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2015